

گزارشی درباره مطالعه در زمینه حقوق بشر در مراجع کیفری فرانسه و

سوئیس

راثر موافقت مقام عالی وزارت دادگستری و تایید دولت شاهنشاهی ایران بموجب نامه

مورخ ۱۳۰ کتبر ۱۹۷۱ بخش حقوق بشر سازمان ملل متحد بورس مطالعه تکمیلی در زمینه

حقوق بشر بمدت سه ماه (دوماه در کشور فرانسه و یکماه در سوئیس) از طرف سازمان ملل

متحد باینجانب اعطا شد بنابمندرجات نامه مزبور این قبیل بورس ها قسمتی از برنامه کلی

خدمات مشورتی سازمان ملل متحد است که در سال ۱۹۵۵ میلادی بتصویب مجمع عمومی

آن سازمان رسیده و هدف آن آشنا ساختن استفاده کنندگان از بورس یا وضع حقوق

بشر در سایر کشورها و مهیا ساختن آنان برای اجرای وظائف و مسئولیتهایی است که در این

زمینه در کشور متبوع آنان بآنها محول میشود ضمنا در آن نامه تصریح شده بود که امر

تبادل نظر در این باره و اتخاذ تصمیم درباره نحوه اجرای آن بعهده دفتر خدمات فنی

کمیسیون اقتصادی اروپا، مرکز اروپایی سازمان ملل متحد واقع در کاخ ملل در شهر ژنو

میباشد اداره اخیر الذکر نیز با ارسال نامه مراتب را تایید و مقدمات مسافرت اینجانب را

توسط نمایندگی سازمان ملل در تهران فراهم ساخت. از طرف مقام عالی وزارت

دادگستری نیز ابلاغ ماموریت شماره ۴/۷۶۳۶۱ مورخ ۱۳۵۰/۱۱/۲۷ تحت عنوان

کارآموزی تخصصی در رشته حقوق بشر صادر گردید.

اینجانب روز دوشنبه نهم اسفند ماه ۱۳۵۰ برابر با بیست و هشتم فوریه ۱۹۷۲ با هوایمای شرکت هواپیمایی ملی (هما) به پاریس عزیمت کردم. در این شهر بدو طبق برنامه ای که باینجانب ابلاغ شده بود به آژانس فنی، صنعتی و اقتصادی که آنرا بطور اختصار ((آکتیم،

مینامند و موسسه ای است که از طرف دولت فرانسه برای تصدی امور مربوط به کارآموزان خارجی و انجام خدمات مربوط بآنها تاسیس یافته مراجعه کردم و پس از انجام تشریفات اداری و بیمه شدن در برابر بیماری و سوانح از طرف موسسه مزبور بمدرسه ملی قضائی فرانسه معرفی شدم و طبق قرار قبلی در روز ۱۲ اسفند بمركز اداری آن مدرسه در پاریس مراجعه و با آقای برتراند کادی یکی از قضات پاریس که عهده دار امور مربوط بکنفرانسها در آن مدرسه بود ملاقات کردم.

هدف از تاسیس مدرسه مزبور تربیت کارآموزان قضائی و تامین کادر لازم برای وزارت دادگستری فرانسه است این مدرسه از سازمانهای وزارت دادگستری فرانسه است که ابتدا بموجب فرمان سال ۱۹۵۸ بنام ((مرکز ملی مطالعات قضائی)) Le centre National

d' etudes judiciaires تاسیس یافته سپس به مدرسه ملی قضائی)) تغییر نام پیدا کرده است. پیش از این تاریخ شرط ورود بخدمت قضائی در فرانسه طی دوره کارآموزی در دادسرا و توفیق در امتحان نظری و فنی در خاتمه دوره مزبور بوده و پس از تاسیس این مدرسه شیوه تربیت قاضی بصورت منظم تر و دقیقتری در آمده است مدرسه مزبور دارای شخصیت حقوقی میباشد و از خود مختاری مالی برخوردار است و اداره امور آن

مستر کاوسیله ی قضاات و اساتید دانشکده حقوق بعمل می آید . مدرسه دارای شورای اداری مرکب از رئیس دیوانکشور (رئیس شوری) دادستان کل دیوانکشور و چهارده نفر دیگر میباشد وظیفه شوری کمک به مدیر مدرسه در انجام وظائفی میباشد که به عهده او محول است و نیز تنظیم مقررات داخلی مدرسه است این مقررات پس از تصویب وزیر دادگستری قابل اجرا است . اساتید مدرسه از میان اساتید دانشکده حقوق و قضاات و کارمندان و اشخاص ذیصلاحیت دیگر برگزیده میشوند و مدیران کنفرانس از بین قضاات دادگاههای استان و شهرستان مقرر مدرسه انتخاب میگرددند . مقرر مدرسه در غرب کشور فرانسه در شهر بر دو در فاصله تقریبی ۵۶۰ کیلومتری پاریس و مرکز اداری آن در پاریس میباشد ورود ب مدرسه از طریق کنکور است . جز در مورد عده ای معدود که بلحاظ مشاغلی که بعهده داشته اند بدون گذراندن مسابقه ورودی ب مدرسه وارد میشوند و داوطلبان از میان فارغ التحصیلان حقوق برگزیده میشوند . وظیفه مدرسه آنست که کارآموزان را از طریق مطالعات دانشگاهی و نظری با علم حقوق و جنبه های عملی آن بیشتر آشنا ساخته به آنان فن قضا و طرز کار قضائی را بیاموزد ، مدت کارآموزی در این مدرسه ۲۸ ماه است که یکسال آن در مدرسه ، سیزده ماه بکارآموزی قضائی در مراجع مختلف قضائی و سه ماه بکارآموزی در دادگستری پاریس مصروف میشود پس از خاتمه دوره مزبور از کارآموزان امتحان نظری و عملی بعمل آمده بآنها دیپلم خاصی داده میشود . این مدرسه در طول سیزده سال قریب ۷۵۳ کارآموز پذیرفته و سال بسال بفعالیت آن افزوده شده چنانکه در سال جاری مدرسه

خود را مهیا ساخته که به تناسب نیازمندی کشور بتواند بین ۱۶۰ تا ۱۸۰ نفر داوطلب را بپذیرد.

با آنکه چنین مدرسه ای در فرانسه برای آماده ساختن داوطلبان ورود بشغل قضائی بوجود آمده ولی متصدیان برخی از مشاغل از قبیل استادان دانشگاه، وکلای دادگستری قضات اداری و نظامی (منظور از قضات اداری قضائی میباشند که در شورای دولتی فرانسه کار میکنند.) و صاحبمنصبان دستگاههای دولتی که فعالیتهای خاص آنها در زمینه های قضائی و اقتصادی و اجتماعی آنها را شایسته احراز مقام قضا کرده است میتوانند بدون طی مدرسه مزبور بخدمت قضائی پذیرفته شوند. تعداد این قبیل داوطلبان که بدون طی کنکور میتوانند بمدرسه ملی قضائی وارد شوند هیچگاه نباید از یک ششم مجموع کسانی که با طی کنکور وارد مدرسه مزبور شده اند تجاوز کند.

در مدرسه ملی قضائی از کتابخانه مرکز اسناد آن بازدید بعمل آید. سپس به آقای ژاک بیگی قاضی فرانسه در بخش مدیریت کیفی وزارت دادگستری فرانسه معرفی شدم، در نخستین ملاقات با وی از طرف او توضیحات مبسوط و مفیدی در اطراف وضع کلی وزارت دادگستری فرانسه و تقسیمات آن و وضع فرانسه در برابر میثاق اروپایی حقوق بشر و علل عدم الحاق فرانسه بآن میثاق بیان شد، ضمناً برنامه مطالعاتی اینجانب در پاریس باین ترتیب اعلام گردید.

الف - از تاریخ سوم مارس (برابر با ۱۳ اسفند ماه) تا چهاردهم مارس (برابر با ۲۴ اسفند ماه)

دروزارت دادگستری فرانسه که به شانسری معروف است.

ب- از تاریخ ۱۵ مارس (برابر با ۲۵ اسفند ماه) تا بیست و سوم آوریل (برابر با سوم

اردیبهشت) در دادسرای پاریس دادگاههای جنحه و جنایی و دیوانکشور (در کاخ

دادگستری فرانسه).

ج- از تاریخ ۲۴ آوریل (برابر با چهارم اردیبهشت) تا بیست و نهم آوریل (برابر با نهم

اردیبهشت) در شورای دولتی فرانسه.

بدین ترتیب مطالعات اینجانب در پاریس در سه مرحله انجام گردید که درباره هر یک

از آنها اشاراتی بعمل میآید.

الف- در وزارت دادگستری فرانسه علاوه بر بازدید مختصری که شرح آن گذشت

مطالعات اینجانب در بخش مدیریت امور کیفری متمرکز بود. این بخش یکی از قسمتهای

عمده وزارت دادگستری فرانسه است که کلیه امور کیفری آن کشور از نظر تئوریک

و مطالعاتی در آن متمرکز شده و وظیفه آن علاوه بر بررسی و تهیه طرح و در زمینه کلیه قوانین

و مقررات کیفری فرانسه، نظارت در حسن اجرای سیاست کیفری آن کشور و دادن تعالیم

لازمه در این باره به دادسراهای کل (معادل دادسراهای استان در ایران) میباشد. در اسلوب

قضائی فرانسه دادسرای دیوانکشور و دادسراهای استانها همگی دریک ردیف قراردارند و روسای همگی آنها را دادستان کل P rocureut general مینامند. بنابراین از نظر سلسله مراتب قضائی دادستان دیوانکشور بر دادستانهای استانها ریاستی ندارد جز آنکه از نظر تشریفاتی بر آنها مقدم میباشد وزیر دادگستری فرانسه که درعین حال واجد عنوان مهر دار میباشد بلحاظ ریاست فائقه بر دادسراها از طریق بخش مدیریت کیفری با دادسراهای کل که تعداد آنها ۲۷ است مرتبط است و در مواقع ضرور آنها را ارشاد می کند.

همانطور که گذشت یکی از وظائف اساسی بخش مزبور بررسی و تهیه طرحهای قوانین و آئین نامه های کیفری و اظهار نظر درباره طرحهای سایر سازمانهای دولتی است که در آنها مقررات کیفری پیش بینی گردیده. نکته جالب آنکه ازیک سو وزارت دادگستری فرانسه جز از طریق این بخش درباره طرحهای کیفری اظهار نظر نمی کند و هر نظری که از طرف بخش مزبور بیان شود چون متکی بمطالعات عمیقی است مورد تایید وزارت دادگستری قرار می گیرد از سوی دیگر بلحاظ آنکه مجری این قبیل قوانین منحصر ا دادگستری است نظر متخذه از طرف مقامات دادگستری درباره آنها نظر مشورتی نیست بلکه سایر سازمانها ناگزیرند آنرا بپذیرند مگر آنکه نسبت بآن در شورای دولتی فرانسه اصلاحاتی صورت گیرد. همانطور که در بحث مربوط به شورای دولتی اشاره خواهد شد همه طرحهای قوانین قبل از تسلیم بقوه مقننه بشورای مزبور احواله میگردد تا درباره آنها آخرین بررسی صورت گیرد. در مورد طرحهای قوانین مربوط به دادگستری نیز همین رویه

معمول است در اینصورت قضاتی که مامور تهیه این قبیل طرحها میباشند بماموریت از طرف وزارت دادگستری فرانسه در آن شوری حضور یافته از طرح خود دفاع می کنند.

بخش ((مدیریت امور کیفری و بخشودگی)) باقتضای وظائف گوناگونی که بعهدہ دارد

به قسمتهای مختلف تقسیم گردیده یکی از آنها قسمت قوانین کیفری است که دارای

دودایره هردایره دارای تعدادی قاضی و جمعا متشکل از بیست نفر قاضی است این قضات

و نیز قضات بخش ((مدیریت امور مدنی و مهرداری)) که آنهم بخشی است نظیر ((مدیریت

امور کیفری و بخشودگی)) منتهی در قلمرو امور مدنی از میان مجربترین و دانشمند ترین

قضات شاغل بابهترین و شایسته ترین فارغ التحصیلان مدرسه ملی قضائی که علاقمند بامر

مطالعه نظری و تحقیقی باشند برگزیده میشوند. هر یک از قضات مزبور با گروهی از آنان

در رشته معینی از حقوق کیفری تخصص داشته طرحهای هر وزارتخانه نیز بقاضی معینی که

بمرور در امور مربوط بآن وزارتخانه تخصص یافته ارجاع می گردد.

همانطور که اشاره شد یکی از وظائف بخش مدیریت امور کیفری و تعیین خط مشی

سیاست کیفری فرانسه و نظارت و مراقبت در اجرای آن میباشد. این وظیفه ایجاب میکند

سازمان معینی امر رابطه بین مطبوعات و وزارت دادگستری فرانسه را اداره کند. ایفای این

وظیفه نیز بعهدہ یکی از قضات بخش مدیریت امور کیفری)) است که مکلف است بطور

منظم اخبار کیفری جرایم فرانسه را بررسی و مراقبت نماید اخبار صحیح و دور از تهییج

و تحریک در اختیار آنها قراردادہ شود. برای آنکه طریق صحیح اعمال این برنامه جستجو

شود اخیراً کمیسیونی با شرکت گروهی از قضات و نمایندگان مطبوعات فرانسه تشکیل شده بود تا با کمک فکری ارباب جرائد راه حلی برای درج صحیح اخبار و جلوگیری از انتشار اخبار ناصواب و مغایر نظم قضائی و جلب همکاری بیشتر مطبوعات در این باره بدست آید.

در ملاقاتهای متعددی که با قضات بخش قوانین کیفری مدیریت امور کیفری فرانسه رخ داد از طرف هریک از قضات مزبور توضیحات مبسوطی در اطراف آن قسمت از قانون اصلاح آئین دادرسی کیفری فرانسه مصوب ۱۷ ژوئیه سال ۱۹۷۰ که با مر حقوق بشر ارتباط و در قلمرو تخصص او بود داده شد. بنابراین توضیحات و با توجه بمتن قانون مزبور میتوان این اصلاحات را یکی از جهات ممیزه پیشرفت اساسی فرانسه در زمینه حقوق بشر در سالهای اخیر قلمداد کرد. خطوط اصلی تغییراتی که طی قانون مزبور در آئین دادرسی کیفری آن کشور رخ داده است عبارتند از:

۱- در مورد توقیف موقت متهمان و مراقبت قضائی آنان: طی اصلاحات مزبور عنوان توقیف احتیاطی به عنوان ((توقیف موقت)) تغییر یافته، این تغییر بمنظور آن بوده تا جنبه استثنائی و موقت بودن چنین بازداشتی یادآور شده باشد. بر اساس این اصلاحات بازپرس جز در صورتیکه تحقیقات و بیاجهات امنیتی ایجاب نماید مجاز به توقیف موقت متهمان با صدور قرار مبنی بر مراقبت قضائی نیست.

مواردیکه طبق اصلاحات مزبور مراقبت قضائی قلمداد گردیده ۱۲ مورد از قبیل موارد زیر است:

عدم خروج از حوزه قضائی معین، عدم غیبت از اقامتگاه معین، عدم رفت و آمد به نقاط معین، رفت و آمد انحصاری به نقاط معین، خودداری از ملاقات با اشخاص معین، عدم اقدام برخی از فعالیتهای حرفه ای که متهم داشته و بمناسبت آن مرتکب بزه گردیده، تهیه وثیقه بمبلغ معینی که بازپرس میتواند آنرا بصورت اقساط قرار دهد، در این حالت باید تاریخ و دفعات آنرا نیز معین کند.

در مورد جنحه در صورتی بازپرس میتواند مبادرت بصدر قرار بازداشت موقت کند که مجازات بزه انتسابی زائد بر دو سال بوده و توقیف متهم تنها وسیله حفظ دلائل و آثار مادی بزه بوده یا موجب جلوگیری از اعمال فشار متهم نسبت به شهود یا تبانی او باشد یا بزه انتسابی باشد یا هنگامیکه توقیف مزبور برای حفظ نظم عمومی که بلافاصله ارتکاب آن بزه مختل گردیده یا برای حفظ جان متهم یا برای پایان دادن بارتکاب بزه یا جلوگیری از تجدید آن یا برای تامین حضور وی در مراجع قضائی ضرور باشد.

بهر صورت مدت این بازداشت نباید از چهار ماه تجاوز کند اگر پس از خاتمه مدت مزبور تمدید آن ضرور باشد بازپرس باید ضمن صدور قرار مجدد جهات و علل تجدید را

تصریح کند. تجدید جزیکبار و برای بیش از چهار ماه جایز نیست. (مواد ۱۳۷-۱۳۸) و ۱۴۴

مواد اصلاحی آئین دادرسی کیفری فرانسه)

۳- از مقررات جالب اصلاحات اخیر آئین دادرسی کیفری فرانسه پرداخت غرامت بکسانی

است که پس از بازداشت موقت قرار منع تعقیب یا حکم برائت قطعی آنها صادر گردیده

و بر اثر بازداشت مزبور با آنها زیان آشکار غیر متعارف یا سنگینی وارد شده باشد. غرامت

مزبور بشخصی کمیسیونی مرکب از سه نفر از روسا یا مستشاران دیوان کشور پرداخت میشود)

ماده ۱۴۹ آئین دادرسی کیفری فرانسه)

پرداخت غرامت مزبور مانع شکایت علیه قاضی که باو نسبت تدلیس، فریب، سوء استفاده،

خطای فاحش یا امتناع از رسیدگی داده شده است نیست، (ماده ۵۰۵ آئین دادرسی مدنی

فرانسه)

۳- تمام قرارهای بازپرس باید ظرف مدت ۲۴ ساعت بمتهم و وکیل او و شاکی خصوصی

ابلاغ شود (ماده ۱۸۳) شکایت از تصمیمات بازپرس نزد دادگاه اتهامیه La chambre

d'accusation مطرح می گردد، این دادگاه بمنزله مرحله تجدید نظر یا پژوهشی

بازپرسی است و در سطح دادگاه استان تشکیل میگردد. ضمناً در مواردی هم که بازپرس

دلایل اتهام را کافی بداند صدور قرار مجرمیت برای طرح قضیه در دادگاه جنائی بر اثر

رسیدگی پرونده های غیر قابل طرح و ناقص تلف شود.

بعقیده اینجانب نقش این دادگاه و اهمیت آن در سیستم قضائی فرانسه و سویس (دو کشور مورد مطالعه اینجانب) آنطور که شایسته است در ایران شناخته نشده و بهمین مناسبت است که دادگاههای جنائی ایران با وجود تمام تلاش و کوششی که از طرف قضات مبذول میشود تا این اندازه گرفتار پرونده های غیر موثر بوده از نقش اساسی خود دور افتاده اند،

۴- در مورد جرائم جنائی در صورتیکه متهم آزاد باشد باید شب قبل از جلسه رسیدگی زندانی شود (ماده ۲۱۵/۱ آئین دادرسی کیفری) پس از وصول پرونده بدادگاه رئیس دادگاه جنائی باید شخصا با وسیله یکی از قضات آن دادگاه از متهم زندانی درباره هویت او نیز اینکه آیا تصمیم دادگاه اتهامیه مبنی بر ارسال پرونده دادگاه جنائی باو ابلاغ شده یانه تحقیق کند (ماده ۲۷۲ و ۲۷۳) آئین دادرسی کیفری فرانسه).

ه- در آرا صادره، علاوه بر توصیف بزه انتسابی، باید متن قوانین مورد استناد درج گردد (ماده ۳۷۶ آئین دادرسی کیفری فرانسه). این امر مخصوصا در کانتون وو در سویس حتی در مورد جرائم بدقت مراعات میشود.

۶- پس از وصول پرونده بدادگاه جنجه هر گاه متهم بازداشت باشد و دادگاه ادامه آنرا ضرور بداند میتواند با صدور قرار مستدلی آنرا تجدید کند. (ماده ۴۶۴/۱ آئین دادرسی کیفری فرانسه).

۷-مدتی که پلیس قضائی مجاز است مظلونین را در بازداشت نگه دارد نوعا بیست و چهار ساعت است این مدت با تصمیم دادسرا یکبار قابل تمدید است. در مورد جرائم علیه امنیت کشور این مدت ۴۸ ساعت است که تا ۵روز قابل تمدید میباشد. در مورد مدتی که مظلونین

در بازداشت پلیس قضائی میباشند و هنوز بمراجع قضائی دادگستری معرفی نشده اند از حیث ثبت مشخصات دقیق هر فرد بازداشت شده و علت بازداشت و تاریخ شروع و ختم آن (باقیددقایق آن) و معاینه وی وسیله طبیب و ارسال نظم فهرستهای تنظیم شده تا اقدامات پلیس قضائی در این مدت از هر حیث روش باشد و بتوان آنرا تحت مراقبت دائم قرارداد. این مقررات از یک سو باعث میشود که امکان تجاوز بحقوق کسانی که بازداشت شده اند

بحد اقل ممکن کاهش یابد و از سوی دیگر این قبیل افراد نتوانند باشکایت واهی پلیس قضائی را متهم بتجاوز از قانون کنند.

در اینجا لازم است اشاره شود بازداشت مظلونین از طرف پلیس قضائی فقط در مورد جرائمی است که کیفر آنها حبس باشد بنابراین در امور خلافی و جنحه هایی که جزای

آنها جریمه نقدی است امکان دست زدن بچنین بازداشتی وجود ندارد.

ب- دادسرا و دادگاههای پاریس یا پار که حوزه سن از حیث وسعت و اهمیت و تعداد قاضی و سازمان و تقسیمات آن در میان کلیه پار که های فرانسه بیمانند است.

دادستان پاریس دارای سه نفر معاون و یک دبیر خانه کل مرکب از یک دادیار اول و دو دادیار که امور عمومی مربوط باورا تحت نظر یکی از دادیاران اول و چند نفر دادیار اداره میگردد. بطور کلی در مجموع سه قسمت پانزده دایره وجود دارد که هر یک عهده دار

انجام قسمتی از وظایف دادسرا میباشد و برای کلیه آنها شرح وظائف مبسوطی از طرف پار که تهیه شده چنانکه هر یک از قسمتها و دوایر مکلفند وظائف خود را در محدوده ای که در این شرح وظائف برای آنها تعیین شده انجام دهند: این تقسیم بندی و تهیه شرح وظائف جنبه کاملاً داخلی داشته و از ابتکارات دادسرا است و منظور از آن تقسیم کار و ایجاد تخصص بوده است و تاهنگام بازدید اینجانب از آن دادسرا نتیجه مطلوب از آن

حاصل شده بود. تعداد دادیاران دادسرای مزبور در حدود ۹۰ نفر است که در میان دوایر مختلف تقسیم گردیده اند و در مواردی ممکن است دادیاری در دودایره مختلف بانجام وظیفه مشغول باشد و این بویژه در مورد دادیاران شرکت کننده در دادگاه جنحه بیشتر صادق است زیرا این دادیاران ثابت نبوده و از میان دادیاران مجرب و کارآمد دوایر دیگر بطور موقت تعیین می گردند. برای آنکه بوضع تقسیمات مزبور اطلاع بیشتری حاصل گردد بطرز کار برخی از دوایر مورد بازدید اشاره می گردد.

۱- پار که کوچک: که طرز کار آن نظیر دایره ارجاع دادسرای تهران است و منظور از تاسیس آن تعیین تکلیف سریع پرونده های جنحه ای مشهود و اصل از پلیس قضائی و نیز

تعیین تکلیف کسانی است که همراه پرونده یا براساس دستورهای مقامات قضائی بدادسرا

جلب شده اند

پرونده های واصل باین بخش از دادسرا هرگاه قابل طرح مستقیم در دادگاه باشد با تعیین وقت و ابلاغ آن بمتهم و اخذ تصمیم درباره بازداشت با آزادی مطلق او از طرف دادیار پرونده بدادگاه جنحه ارسال میشود. در غیر این صورت هرگاه قضیه محتاج رسیدگی بازپرس باشد پرونده نزدیکی از معاونین دادستان که مامور ارجاع پرونده ها ببازپرس است فرستاده

میشود.

در این بخش همواره یکی از دادیاران در حال کشیک است تا در مورد جرائم مشهود تعالیم لازم را به پلیس قضائی بدهد و هنگام ضرورت تصمیم قضائی لازم اتخاذ کند.

۲=دایره کنترل تحقیق- وظیفه این دایره از هنگام ارجاع پرونده ببازپرسی آغاز می گردد

و با اخذ تصمیم نهایی بازپرس نسبت به آن خاتمه می پذیرد. قضات این دایره جریان تحقیق

بازپرسی را تعقیب و وظائف دادستان را مادام که پرونده در بازپرسی مطرح است در مورد

قضیه مطروحه ایفا مینمایند.

وظیفه مزبور دارای دوجنبه اداری آن که از سلسله مراتب اداری دادسرا ناشی میشود

و براساس آن کلیه اطلاعات مربوط به جریان بازپرسی جمع آوری و در اختیار دادستان

شهرستان گذارده میشود تاو نیز از طریق دادستان کل اطلاعات مزبور را بااطلاع وزیر دادگستری که برداسراها ریاست فائقه دارد برساند.

دوم جنبه قضائی امر از قبیل طرح تقاضاهای پار که نسبت بجریان پرونده است نظیر درخواست بازداشت یا آزادی متهم از بازپرس یا تقاضای ارسال پرونده بدادگاه اتهامیه برای ابطال تمام یا قسمتی از تحقیقات بازپرسی.

۳- دایره کنترل جلسات دادگاههای جنحه- وظیفه این قسمت از هنگام ارجاع پرونده بدادگاه جنحه شروع میشود وباصدور حکم از طرف آن دادگاه وخاتمه مهلت

پژوهشخواهی یا در صورت درخواست پژوهشی تاوصول پرونده بدادسرای کل پایان می پذیرد.

قضات این دایره غیر از مسئول آن که یکی از دادیاران اول بطور ثابت میباشد از بین قضات مجرب ومطلع سایر دوایر برگزیده میشوند.ومتغیر میباشند. این قضات دردادگاهها نقش فعالی دارند وعلاوه برمطالعه ی همه پرونده های روزانه ودفاع از نظریه دادسراپس

ازخاتمه کارهای روزانه نیز فهرست کارهای مطروحه آن روز را بااعلام نتیجه رسیدگی هریک از پرونده ها تهیه ودرخاتمه وقت برئیس دایره تسلیم وهرگاه درباره تصمیمات دادگاه نظری داشته باشند باو اعلام مینمایند. رئیس دایره در صورتیکه لازم به بیند پرونده

های نوع اخیرالذکر را مطالبه و آنها را بررسی و در صورتیکه نسبت به تصمیم دادگاه نظری داشته باشد یا مورد را قابل پژوهش بداند شخصا تصمیم مقتضی درباره آن اتخاذ می کند.

بدینترتیب وظیفه این دایره ازیک سو هم آهنگ کردن جریان پرونده های مختلف

در دادگاههای متعدد جنحه است و ازسوی دیگر، بلحاظ متمرکز بودن امرپژوهشخواهی

نسبت بکلیه پرونده های جنحه نزدیکتر کوشش برای جلوگیری از صدور آراء متفاوت

در موارد مشابه میباشد. بعلاوه این امر باعث می گردد که در امر پژوهشخواهی سلیقه

واحدی حکومت کند و از وقوع تشتت در آن و پژوهشخواهیهای بیمورد جلوگیری گردد.

۴- دایره امور جنائی - وظیفه این دایره دادن تعالیم لازم به پلیس قضائی برای تعقیب جرائم

جنائی مشهور و تنظیم همه مسائل مربوط بروابط پارک با پلیس قضائی است بمناسبت این

وظیفه است که مراقبت امر بازداشت مظنونین از طرف پلیس قضائی نیز وسیله این قسمت

انجام میشود بدینترتیب که پلیس مکلف است بطور مرتب صورت کلیه اشخاصی را که

بازداشت می کند با تعیین علت بازداشت و شروع و ختم آن بایندایره گزارش کند و اوراق

ودفتری را که طبق قانون مکلف بتنظیم آنها شده در اختیار این واحد قرار دهد دایره مزبور

با ملاحظه اوراق و دفاتر پلیس مراقبت می کند که از حدود اختیاری که قانون تعیین کرده

تجاوز نشود هرگاه از این حیث خطائی مشاهده کند مامور خاطی را مورد تعقیب قرار می

دهد.

۵- در قسمت سوم دادسرای پاریس بخشی است که عهده دار مراقبت امر بستری شدن

افراد مختل المشاعر در تیمارستانها و بیمارستانهای عمومی و خصوصی و صلور اجازه مبنی

بر بهبود و خروج آنها از این قبیل اماکن میباشد. بمناسبت این وظیفه متصدی این بخش

موظف است بطور مرتب تیمارستانها و بیمارستانهایی را که مجاز به بستری کردن این قبیل

بیماران میباشد سرکشی کند و مانع از آن گردد که کسی را برخلاف ترتیب مقرر در قانون

باین عنوان بستری و آزادی او را سلب نمایند یا برعکس چنین بیماری را که هنوز بهبود

نیافته و خروج او از بیمارستان خطراتی برای جامعه تولید می کند آزاد سازند.

ضمن بازدید از قسمتهای مختلف دادسرای پاریس از شعبه باز پرسی یکی از باز پرسان

اول پاریس بنام آقای گلمیش نیز بازدید کردم و با او گفتگوهایی انجام دادم و در جریان

استماع آخرین دفاع از متهمی بجنایت شرکت جستم..

طبق ماده ۵. آئین دادرسی کیفری فرانسه در این کشور باز پرسان از میان قضات داد گاهها

بترتیبی که قضات نشسته (قضات داد گاهها) از طرف شورای عالی قضائی تحت ریاست فائقه

رئیس جمهور فرانسه انتخاب می شوند برای مدت ۳ سال که قابل تمدید است برگزیده

می گردند و نسبت بدادسرا مستقل میباشند و دادستان بر آنها سلطه ای ندارد و داور بین

باز پرس و دادستان و مرجعی که حق چون و چرادر باره کارهای باز پرس دارد هیئت اتهامیه

است که در سطح داد گاه استان تشکیل مییابد.

حداکثر پرونده های موجود در شعبه بازپرسی آقای گلیمیش که یکی از پرکارترین شعب بازپرسی پاریس است دویست پرونده بود که تعدادی از آنها نیز بر حسب تقاضای شاکی خصوصی و وکیل او از جریان رسیدگی خارج شده بود.

پرونده های شعبه بازپرسی کیفری فرانسه ارجاع چنین پرونده ای نیز ببازپرسی ممکن است

بطوریکه اینجانب ناظر بودم هنگام تحقیق از متهم و اخذ آخرین دفاع از وی منشی بازپرس در اتاق بازپرس حضور یافت و گفتگوی بازپرس و متهم را ضمن پیشرفت تحقیق شخصا بدون آنکه باو دیکته شود تلخیص و باماشین در دو نسخه تحریر می کرد و بازپرس بااعتماد به تسلط و تبحر او در تنظیم صورتمجلس براحتی همه ی وقت خود را صرف گفتگو بامتهم می کرد.

درفرانسه براساس الزام قانونی بازپرس مکلف است ضمن بازجوئی دراطراف اتهام منتسب بمتهم و بموازات آن درباره جریان زندگی متهم و کیفیت تحصیل و کارومعیش او و وضع خانوادگی وی و نظرات اولیا و مریبان او درباره وی تحقیق و برای آن پرونده جداگانه ای تشکیل دهد. بدینترتیب برای هر متهمی دو پرونده تشکیل میگردد که دریکی همه وجود زندگی و شخصیت او منعکس است و دردیگری جریان و دلائل واقعه. آخرین اقدام قبل

از استماع آخرین دفاع اخذ نظر پرشک درباره وضع روحی متهم است که کسب آن در امور جنائی الزامی میباشد.

باز پرس قبل از احضار متهم برای بیان آخرین دفاع ضمن مطالعه این دو پرونده گزارش روشنی از تاریخ زندگی و شخصیت متهم و جریان واقعه و کیفیت مداخله متهم در آن و دلایل توجیه کننده امر تهیه می کند و هنگام استماع آخرین دفاع بدو نتیجه تحقیقات خود را درباره شخصیت او برای وی قرائت می کند و از او درباره صحت آن و اینکه آیا نکته ای فروگذار شده یا نه استفسار می کند آنگاه گزارش خود را درباره واقعه برای او میخواند و آخرین دفاع وی را می شنود. در این کشور باز پرس مکلف است همه ی احتمالات را در نظر گرفته و هر گونه تحقیقی را که ممکن است در دادگاه مورد استناد و توجه واقع شود بعمل آورد بطوریکه برای دادگاه کاری جز ارزیابی همان تحقیقات و تایید یا رد استنتاج و نظر باز پرس نماند باین مناسبت است که در کشور مزبور عبارت ((قضات پیش ساخته شده) P refabrique مصطلح گردیده است .

تعداد بازپرسان پاریس قریب ۷۰ نفر است که ۲۲ نفر از آنها بازپرسان اول میباشند. از رویه های بدیعی که در دادسرای پاریس مرسوم گردیده جنحه ای کردن امور جنائی است که منوط بحصول توافقی بین باز پرس ، دادستان، شاکی خصوصی و متهم میباشد. این رویه موجب می گردد قسمتی از پرونده های جنائی بجای دادگاه جنائی بسوی دادگاههای جنحه جریان یابد در نتیجه نخست آنکه از تراکم امور در دادگاه جنائی کاسته میشود ثانیاً

چون رسیدگی دادگاه جنحه باتشریفات کمتری صورت میگیرد پرونده ها سریعتر خاتمه می پذیرد.

همانطور که در بخش مربوط به اصلاحات آئین دادرسی کیفری اشاره بعمل آمد تنها مرجع

شکایت از کلیه تصمیمات بازپرس منجمله قرار بازداشت موقت متهم ، خواه در امر جنائی

و خواه در امر جنحه ، دادگاه اتهامیه La chambre d' accusation میباشد. دادگاه

مزبور میتواند، راسا یا بر حسب شکایت دستور تسریع در انجام تحقیق و تکمیل پرونده را

ببازپرس بدهد (ماده ۱ . ۲ . ۲.۲ آئین دادرسی کیفری فرانسه) در صورت اقتضا درباره

انطباق تحقیقات بازپرس با قانون رسیدگی و آنرا تایید یا آنکه تمام یا قسمتی از آنرا باطل

اعلام کند (ماده ۲۰۶ آن قانون) پس از وصول پرونده از بازپرسی قرار منع تعقیب متهم یا

دستور طرح پرونده را در دادگاه جنائی صادر کند (مواد ۲۱۲ و ۲۱۵ آن قانون) بامور

بازرسیهای حوزه خود نظارت نماید (ماده ۲۲۰ آن قانون) لااقل هر سه ماه یکبار از زندان

موقت حوزه خود بازدید و درباره وضع زندانیان آن بررسی بعمل آورد (ماده ۲۲۲ آن

قانون) درباره استرداد مجرمین اظهار نظر کند و در امور پلیس قضائی مراقبت نماید.

بطوریکه ملاحظه میشود دادگاه مزبور باوظائف متنوعی که بعهده دارد در جریان امور

کیفری و مراقبت در صحت آن و انطباق آن با قانون بویژه در امور جنائی که دارای اهمیت

درجه اول است نقش عمده ای ایفا می کند و چون در فرانسه دادگاه جنائی با حضور هیئت

منصفه تشکیل می گردد دادگاه اتهامیه با مراقبتهای خود مانع از طرح پرونده هایی که در آنها نقائصی وجود دارد در آن دادگاه عالی می گردد.

در جریان بازدید از پارکه پاریس ازدادسرای کل حوزه سن نیز بازدید بعمل آمد دادسرای

مزبور که معادل دادسرای استان درایران است تحت ریاست دادستان کل سن اداره میشود

ودارای یکنفر رئیس کل دفتر *Secrtaire general* و ۲۱ نفروکیل عمومی *Avocat*

general و ۳۲ نفردادیار *Substitut general* است. دادیاران مزبور در سطحی پائین

تراز وکیل عمومی قراردادارند و شرکت آنان در دادگاه هنگامی است که وکیل عمومی

معذور باشد برخی ازوظائف و کلای عمومی دادسرای مزبور عبارتند از: حضور در جلسات

دادگاههای جنائی و استان – دادن تعالیم لازمه به دادستانهای شهرستانها، اظهار نظر درباره

عفو و بخشودگی واعاده حیثیت، مراقبت در اجرای قانون درحوزه خود، نظارت در امور

پلیس قضائی (ماده ۳۸ آئین دادرسی کیفری فرانسه) واجرای تعالیم وزیر دادگستری

از حیث سیاست فائقه بدادسراها. وزیر دادگستری هرگاه از وقوع جرمی اطاعی حاصل کند

دستور تعقیب آنرا از طریق دادستان کل مزبور صادر می کند.

پس از بازدید دادسرای مزبور، بشرحی که ذکر آن گذشت ، براساس برنامه ای که تنظیم

شده بود از یکنفر رئیس ودونفر مستشار تشکیل یافت که بالباس رسمی قضائی

حضور پیدا کردند منشی ومامور اجرانیز بالباس رسمی حاضر بودند. یکی ازدادیارهاینیز

بالباس قضائی حضور داشت در آن روز چندین پرونده مطرح بود متهمان ووکلای مدافع

آنان و در مواردی شاکی خصوصی حضور داشتند و به نوبت و بدون وقفه بکار آنها رسیدگی میشود. نکته قابل ذکر آنکه در دادگاه مزبور صورت مجلسی تنظیم نشد و پس از استعلاماتی که دادگاه بعمل آورد و مدافعات متهمان و وکلای آنها و توضیحات شاکی خصوصی و دادیار تصمیم لازم بر اساس مندرجات پرونده و رسیدگیهای که بعمل آمده بود از طرف دادگاه اتخاذ گردید. بهمین مناسبت جریان دادرسی بسرعت طی شد بویژه آنکه در مورد هر پرونده قبلاً از طرف دادگاه خلاصه ای تهیه شده بود. پس از انجام دادرسی نسبت به تعدادی از پرونده های مطروحه تنفس طولانی تری اعلام و پس از تنفس دوباره دادگاه بهمان ترتیب تشکیل یافت. ترتیب رسیدگی دادگاه جنائی نیز که با حضور هیئت منصفه تشکیل شده بود از حیث شفاهی بودن رسیدگی دادگاه جنائی نیز که با حضور هیئت منصفه تشکیل شده بود از حیث شفاهی بودن رسیدگی و سایر ترتیبات تفاوتی با رسیدگی دادگاه جنحه نداشت. رسیدگی پژوهشی نسبت باحکام دادگاههای جنحه بعهدہ شعب دادگاه استان سن محول است. تعداد شعب این دادگاه اعم از مدنی و کیفری بالغ بر ۲۳ شعبه است که هریک از آنها از دو یاسه شعبه فرعی تشکیل میشود. شعب فرعی مزبور در ایام هفته بتناوب منعقد می گردند علاوه بر شعب مزبور در این دادگاه سه شعبه دادگاه اتهامیه و یک شعبه اختصاصی وجود دارد. ماموریت شعبه اخیر الذکر منحصر است بر رسیدگی نسبت بسلب مالکیت اشخاص در مورد املاک مورد نیاز سازمانهای دولتی. شعب دیگر دادگاه استان نیز تخصصی بودند و پرونده ها بر اساس تخصصی بآنها ارجاع میشد.

نکته جالب آنکه طبق رویه و سنت جاری در پاریس وقت قضات دادگاهها در ساعات قبل از ظهر بمطالعه پرونده ها و سوابق و قوانین و رویه ها و کتب حقوقی در کتابخانه های متعدد کاخ دادگستری صرف میشود و جلسات دادگاهها از ساعت ۲ بعد از ظهر تشکیل می گردد و تا دیروقت ادامه میابد.

امر کتاب و کتابخانه در دادگستری فرانسه اهمیت فوق العاده ای دارد علاوه بر آنکه در دفتر کار هر قاضی و در هر اتاق دادرسی کتابخانه کوچکی از انواع مجموعه های قوانین و رویه های قضائی وجود دارد، در کاخ دادگستری پاریس پنج کتابخانه ی بزرگ موجود است که یکی از آنها اختصاص به قضات دیوان کشور یافته است.

از دید اینجانب از دیوان کشور فرانسه طی دو روز انجام گردید. یک روز با راهنمایی رئیس کل دفتر دیوان کشور از قسمتهای مختلف آن مانند: مرکز اسناد، کتابخانه، اطاقهای وسیع و مجلل و پرهمینه ای که برای تشکیل جلسات شعب آن تخصیص یافته بازدید بعمل آمد و روز دیگر در یکی از شعب مدنی دیوان مزبور حضور یافتم و در جریان رسیدگی به پرونده های مطروحه در آن شرکت جستم.

قسمتی از کاخ دادگستری فرانسه که بدیوان عالی کشور اختصاص یافته قدیمی ترین و مجلل ترین بخش کاخ مزبور است که خود یکی از آثار تاریخی آن کشور بشمار میرود. سقفهای بلند و گچ بری شده ی مزین به پرده های نقاشی، انواع مجسمه های بی نظیر و جالب که

در گوشه های اطاقها و راهروها چیده اند، آرامش و سکونی که در راهروهای طولانی و مفروش آن حکومت می کند همه نشانه ی اهمیتی است که برای این عالیترین مرجع قضائی و مفروش آن حکومت می کند همه نشانه ی اهمیتی است که برای این عالیترین مرجع قضائی در آن کشور قائل میباشند.. هر یک از شعب دیوان کشور، برای تشکیل جلسات خود یکی از اطاقهای قدیمی و وسیع و رفیع مزبور را بطور انحصاری در اختیار دارد.

تنها شعبه ای که از این مزیت محروم مانده شعبه اجتماعی C chambre sociale میباشد که تاریخ تاسیس آن بالنسبه جدید است و برای آن اطاق وسیعی بسبک جدید و یا تزئینات نوساخته و تمام اطراف آن راقفسه های کتاب قرارداد داده اند.

دیوان کشور فرانسه مرکب از ۵ شعبه مدنی و یک شعبه کیفری میباشد و جمعا علاوه بر رئیس کل و دادستان کل و وکیل عمومی اول دارای ۶ رئیس شعبه، ۷۷ مستشار، ۹ مستشار تحقیق C onseiller sociale میباشد که تاریخ تاسیس آن بالنسبه جدید است و برای آن اطاق وسیعی بسبک جدید و با تزئینات نو ساخته و تمام اطراف آن راقفسه های کتاب قرارداد داده اند.

دیوان کشور فرانسه مرکب از ۵ شعبه مدنی و یک شعبه کیفری میباشد و جمعا علاوه بر رئیس کل و دادستان کل و وکیل عمومی اول دارای ۶ رئیس شعبه، ۷۷ مستشار، ۹ مستشار تحقیق

C onseiller referendaire و ۱۷ وکیل وکیل عمومی است . شعب مدنی تخصصی

میباشند.

شغل مستشارتحقیق ازمشاغلی است که اخیرا بموجب قانون سال ۱۹۶۷

دردیوانکشورفرانسه ایجاد گردیده. صاحبان این مشاغل از میان کسانی برگزیده میشوند که

دارای ذوق تحقیق بوده ودرسطحی باشند که بتوان روءسای داد گسترهبهای استانهارااز میان

آنها برگزید مستشاران تحقیق درانتهای ردیف سایر مستشاران درجلسات رسیدگی شعب

دیوانکشور بعنوان عضو ثابت شرکت و گزارش پرونده هایی را که بآنها ارجاع شده تهیه

وآنرا مطرح ودر باره مسائل مطروحه باستناد سوابقی که مطالعه کرده اند - توضیحاتی بیان

میکنند و نظر می دهند . نظر آنان صرفا مشورتی است ولباسی که این مستشاران درجلسات

میپوشند لباس رسمی مستشاران دادگاه استان است.باآنکه دراسلوب قضائی فرانسه

وبطور مطلق قانون حکومت می کند مع الوصف نباید درکنار آن ، اهمیت نقشی را که رویه

قضائی بعهده دارد فراموش کرد. ازاینرو دردیوانکشور فرانسه اداره ای بعنوان مرکز اسناد

و مطالعات -

Le service de documentation et d' etudes de la cour de cassation

تحت نظر رئیس دیوانکشور تاسیس یافته که وظیفه آن جمع آوری مطالب تحقیقی لازم

برای کارهای دیوانکشور و مبادرت به بررسیهای ضرور میباشد.

این مرکز بقصدی یکی از مستشاران دیوان کشور و همکاری چند نفر مستشار تحقیق و دادیار که همگی با کسب نظر دادستان کل از طرف رئیس کل دیوان کشور و مبادرت به بررسیهای ضروری میباشد.

این مرکز بقصدی یکی از مستشاران دیوان کشور و همکاری چند نفر مستشار تحقیق و دادیار که همگی با کسب نظر دادستان کل از طرف رئیس کل دیوان کشور تعیین می گردند اداره میشود.

این مرکز بقصدی یکی از مستشاران دیوان کشور و همکاری چند نفر مستشار تحقیق و دادیار که همگی با کسب نظر دادستان کل از طرف رئیس کل دیوان کشور تعیین می گردند اداره میشود.

در این مرکز مجموعه ای از فیشها که آنها را بر حسب عناوین آنها طبقه بندی می کنند متضمن عناوین تمام آرایه که در دیوان کشور صادر میشود و بولتنی از آرایه که بر حسب پیشنهاد رئیس هر شعبه مقتضی است نشر یابند فراهم می گردد. ضمناً در هر یک از جلسات شعب دیوان کشور دو نفر از اعضای این مرکز شرکت و از نظرات بیسابقه و ابتکاری و جالب یادداشت تهیه و بآن مرکز تسلیم می کنند. فیشهایی که در مرکز مزبور تهیه میشود بنحوی است که بتوان از آنها، علاوه بر بهره های دیگر، در ماشینهای کامپیوتر بهره گرفت.

همانطور که اشاره بعمل آمد توفیق شرکت در یکی از جلسات شعبه ای که مخصوص رسیدگی بدعاوی اموال غیر منقول در دیوان کشور فرانسه بود نصیم گردید. تعداد قضاتیکه در دادگاه حضور داشتند سیزده نفر بود که دونفر از آنها قاضی تحقیق بودند و همگی لباس

قضائی بتن داشتند (بموجب ماده ۸ قانون ژوئیه سال ۱۹۶۷ حضور حداقل ۷ نفر از

مستشاران دارای حق رای برای رسمیت جلسه ضرور است) آقای وکیل عمومی نیز بالباس

قضائی حضور داشت. در برابر هر یک از قضات پوشه ای دیده میشد که در آن گزارشهای

تکثیر شده همه ی پرونده هایی که باید در آن روز درباره آنها رسیدگی بعمل آید

قرار داشت . تعداد گزارشها بالغ بر ۴ فقره بود. نخستین پرونده مربوط بفرجامخواهی

از حکمی بود مبنی بر مسئولیت قراردادی مقاطعه کاری که ساختمان مورد قرارداد خود را

در سطحی خطرناک در مسیل بدون در نظر گرفتن ارتفاع لازم احداث کرده بود.

پس از رسمیت جلسه و کلاهی طرفین بداخل اطاق احضار شدند. نخست مستشاری که

گزارش امر را تهیه کرده بود آن را قرائت کرد آنگاه وکیل فرجامخواه درباره ایراد

مروزرمان ده ساله که عنوان کرده بود توضیحاتی داد و در مقابل ، وکیل فرجامخواسته

ضمن اداء توضیحاتی اظهار داشت که در امثال مورد مروزرمان سی ساله جاری است. سپس

وکیل عمومی نظر خود را مبنی بر عدم جریان مروزرمان مطرح ساخت. و کلاهی طرفین

مجددا توضیحاتی دادند و به آرائی که قبلا صادر شده بود استناد کردند و از جلسه خارج

شدند پس از آن مشاوره و تبادل نظر بین مستشاران آغاز گردید. پس از اداء توضیحاتی

از طرف برخی از آنان سرانجام رئیس جلسه اعلام رای کرد و بترتیب هرکس رای خود را شفاها بیان داشت . نتیجه رای آن بود که قضیه مطروحه تابع مرور زمان ده ساله است ولی چون از تاریخ اتمام ساختمان تا تاریخ طرح دعوی ده سال نگذشته قضیه مشمول مرور زمان نیست بنابراین فرجامخواهی رد شد و فرجامخواه پرداخت جریمه ای محکوم گردید و این از قواعد جالبی است که در دیوان کشور فرانسه هر گاه فرجامخواهی رد شود فرجامخوانده بتشخیص شعبه رسیدگی کننده پرداخت جریمه ای محکوم می گردد و همین امر مانع طرح شکایتهای بیمورد فرجامی میشود.

در اینجا باید افزود، ترتیب حضور و جلوس در جلسات رسمی دیوان کشور فرانسه بترتیب اقدمیت ورود بخدمت است و در هر شعبه کسیکه از سابقه خدمت بیشتری نسبت ببقیه برخوردار است به عنوان Doyen خطاب میگردد و از احترام خاصی بهره مند میباشد هنگام رای گیری ابتدا آنکه گزارش تهیه دیده نظر خود را بیان می کند آنگاه بترتیب آنکه سابقه اش بیشتر است رای می دهد سرانجام رئیس نظر خود را اعلام میدارد.

پس از اخذ تصمیم درباره پرونده اول بلافاصله پرونده های دیگر مطرح شد. در مورد بقیه پرونده ها چون طرفین حضور نداشتند جریان کارها بسرعت طی میشد خاصه آنکه علاوه بر گزارش پیش نویس تصمیم نیز از طرف تنظیم کننده گزارش تهیه شده بود.

در هر مورد پس از خواندن گزارش و پیش نویس رای واستماع اظهارات موافق و مخالف و بررسی دلائل و آراء مشابه سابق الصدور و احیانا حک و اصلاح یا تغییر پیش نویس رای نهائی اتخاذ می گردید و هیچگونه وقفه ای و تاخیری در طرح پیایی پرونده ها رخ نمیداد.

چون جلسه بطور دقیق ساعت ۲ بعد از ظهر تشکیل و کارها آغاز شد در ساعت چهار و یک چهارم رئیس دادگاه یک ربع تنفس اعلام داشت و همگی قضات اطاق دادرسی را برای استراحت مختصر ترک کردند و به اطاقی که در آن وسائل پذیرائی از آنها مهیا بود رفتند. در این فاصله با رئیس دادگاه که مردی سالخورده و بحد کمال متین و مودب و فروتن بود توفیق گفتگویی بین الاثنین دست داد. ساعت چهار و یکدوم آقای رئیس باطاق دادرسی بازگشت همه مستشاران و آقای وکیل عمومی نیز بمتبعات از او در اطاق دادرسی حضور یافتند و کار باهمان آهنگ و نظم پیش از تنفس ادامه یافت.

ب- شورای دولتی فرانسه- آخرین مرحله ی تحقیق اینجانب در کشور فرانسه حضور و مطالعه در سازمانهای شورای دولتی آن کشور بمدت یک هفته بود. این شوری از

سازمانهای مهم و موثر دولت فرانسه است که تاریخ آن از شورای سلطنتی پیش از انقلاب کبیر فرانسه آغاز گردیده، در دوره انقلاب استوار مانده، پس از آن صورت تکامل پذیرفته و اینک بآن درجه از عظمت و استحکام و کمال رسیده که تصور دموکراسی فرانسه بدون آن دشوار است. کاخ عظیمی که این شورا قریب یکصد سال است در بخشی از آن مستقر میباشد از آثار تاریخی بسیار جالب پاریس است که قریب سیصد سال پیش ساخته شده و از

پیش از انقلاب کبیر فرانسه تاحال همچنان با همان درخشندگی و استحکام، باقی مانده است

. مستشاران شورای دولتی و سایر کسانی که در آن مرجع در اخذ تصمیم مشارکت دارند

بقضات اداری موسوم میباشند. با آنکه سرنوشت این قضات در آن کشور که مهد قانون

نوشته و محل صدور این متاع به سراسر گیتی است، نه در قانون بلکه بر اساس عرف و رویه

تعیین میشود و با آنکه همه آنها بمرجعی که یکی از سازمانهای دولتی محسوب میشود

وابسته میباشند استقلال آنان در اظهار عقیده و رای و استحکام و اهمیت مقام آنان بهمان پایه

ای است که قضات دادگستری فرانسه از آن بهره مند میباشند

چنانکه این قضات اداری بر حسب عرف غیر قابل تغییر میباشند و ارتقاء مقام آنان نیز صرفا

بترتیب اقدمیت سابقه است .

ریاست شوری با نخست وزیر کفالت آن با وزیر دادگستری و اداره ی امور آن بعهده

معاون او است اعضای آن که بالغ بر ۲۶۸ نفر میباشند از نظر سلسله مراتب اداری در سه طبقه

مستشاران، مخبران شورای دولتی و محققان قرار گرفته اند و چون همگی آنها با شرائط

تقریبا واحد و هماهنگ بخدمت وارد و در کارورزیده میشوند و با شور و علاقه یکسان امور

محواله را انجام می دهند ارتقاء و پیشرفت آنان نیز بترتیب از محقق به مخبری و سپس

مستشاری تنها بر اساس مدت خدمت آنان صورت میگیرد.

ازاین گذشته همواره این امکان فراهم است که شخصیتهای واجد صلاحیت کشوردرسطوح مختلف بخدمت شورای دولتی وارد شوند و تجارب خود را درطریق حل مسائل مطروحه درآن بکارگیرند.

بدین ترتیب طول خدمت هرکس درشوری معیارتعیین کننده مقام وموقعیت حتی محل جلوس او درجلسات رسمی است .

صلاحیت شورای دولتی دوگونه است : صلاحیت مشورتی وصلاحیت

ترافی

صلاحیت مشورتی: عمده ترین صلاحیت مشورتی شورای دولتی فرانسه بررسی ونقد طرحهای قوانین فرانسه است این صلاحیت علاوه برآنکه ریشه تاریخی طولانی دارد براساس اصل ۳۹ قانون اساسی فرانسه است که درآن چنین مقررشده((طرحهای قانونی پس ازجلب نظر شورای دولتی درهیئت دولت مورد بررسی وشور واقع میشود)) براین اساس است که همه سازمانهای دولتی طرحهای قانونی خودرابرای بررسی نهائی بآن شورا ارسال میدارند وسرانجام آنچه ازطرف دولت فرانسه بمجمع ملی آن کشورداده میشود طرح منقحی است که شورای دولتی آنرا باروش خاص خود، بادر نظر گرفتن سوابق امر

وقوانین مشابه و اصول متخذه در کشور، بادقت نظر فوق العاده ای بررسی و در جلسه عمومی خود مورد تصویب قرار داده است .

بررسی و اظهار نظر درباره طرحهای آئین نامه ها و مقررات اداری نیز در صلاحیت مشورتی این شورا است بعلاوه دستگاههای دولتی برای حل مسائل و معضلات امور نظری خود باین شورا مراجعه می کنند.

پاسخی که از طرف شورا با استعلامات آنان داده میشود نوعا بعنوان آخرین راه چاره پذیرفته میشود و بآن عمل میگردد. این استعلامات و پاسخها برای آگاهی عموم

انتشار نمیابند و علت، بنابتوضیحی که یکی از نخست وزیران فرانسه در پارلمان ان کشوریان کرده ، انست که فرجام این پاسخها در عمل و روش دولت در قبال آنها روشن نیست.

علاوه بمراتب مزبور شورای دولتی طی گزارش سالانه خود توجه حکومت را باصلاحاتی که در مقررات قانونی، ائین نامه ای و اداری ضرور احساس می کنند جلب مینماید.

صلاحیت ترافیعی شورای دولتی - این صلاحیت از حیث نتایجی که بر آن مترتب است و از نظر قطعیت تصمیمات شوری باصلاحیت مقامات قضائی و دادگستری مشابه است

بهمین مناسبت مرز بین صلاحیت دادگستری و صلاحیت ترافیعی شورای دولتی به شورای تعیین شده و رویه های متخذه بمرور توانسته ضوابطی برای تشخیص آن ایجاد کند. اراین

روبرای حل اختلافاتی که ممکن است بین دستگاه قضائی و شورای دولتی رخ دهد سازمان

خاصی تحت عنوان دادگاه اختلاف دارای ۸ عضو که چهار نفر از آنها از بین مستشاران دیوان کشور و چهار نفر دیگر از بین مستشاران شورای دولتی برگزیده میشوند پیش بینی شده است. این دادگاه تحت ریاست وزیر دادگستری تشکیل میشود و به حل اختلاف بین این دو سازمان میپردازد.

صلاحیت ترافیعی شورای دولتی چند گونه است: رسیدگی بشکایات علیه مقامات و سازمانهای دولتی در مورد تجاوز از حدود اختیار خود در وضع مقررات و آئین نامه ها و اتخاذ تصمیمات اداری اعم از آنکه اختیار مزبور بر اساس مقررات موضوعه بوده یا طبع کار آنها آنرا ایجاب میکرده است. در چنین شکایاتی شوری بعنوان نخستین و آخرین مرحله رسیدگی و تصمیم قطعی و قابل اجرا اتخاذ می کند.

رسیدگی پژوهشی نسبت بآراء و تصمیمات دادگاههای اداری سراسر فرانسه و شورای ترافیعی که مربوط بسرزمینهای فرانسه در ماوراء بحار است.

رسیدگی فرجامی نسبت به تصمیمات دیوان محاسبات و شورای عالی فرهنگ و هیئت مرکزی کمکهای اجتماعی و شورای ملی امور صنفی وغیره.

در اینجا باینجا بیمناسبت نیست اشاره شود که صلاحیت دادگاههای اداری فرانسه تنها رسیدگی بتخلفات مستخدمین نیست بلکه علاوه بر این واجد صلاحیتهای دیگری، نظیر صلاحیتهای شورای دولتی، در حوزه خود میباشد از آنجمله: اظهار نظر مشورتی نسبت باستعلامات

مقامات محلی - رسیدگی بشکایت علیه فرمانداران و سایر مقامات محلی در مورد تجاوز از حدود اختیارات خود و نسخ مقرراتی که در محل با تجاوز از حدود اعتبار و وضع بشود.

شورای دولتی فرانسه دارای یک بخش امور ترافیکی مرکب از ۹ شعبه و چهار بخش و راداری است.

اصولاً امر صدور حکم به هیئتی متشکل از اعضاء هر شعبه محول است ولی در مواردی که مشکل خاصی در بین بوده یا قضیه بیسابقه باشد یا بمنظور ایجاد وحدت رویه این امر به

هیئت عمومی بخش امور ترافیکی یا به هیئت خاصی مرکب از تعدادی از اعضاء آن محول میگردد. وظیفه شعب این بخش بررسی مقدماتی امر تهیه دلائل و مستندات و فراهم ساختن مقدمات صدور حکم است.

در بخشهای امور اداری تقسیم کار معمول است بنحوی که امور هر یک از وزارتخانه های فرانسه خود بخود ببخش معینی ارسال میشود جز در موردی که امر مربوط بدو وزارتخانه شد

که امور آنها بدو بخش مختلف محول است که در اینصورت قضیه در هیئتی مرکب از اعضاء آن دو بخش مطرح میگردد.

در دوران مطالعه اینجانب در شورای دولتی فرانسه امکان شرکت در یکی از شعب سه بخش امور ترافیکی و نیز شرکت در جلسه عمومی آن شوری برایم فراهم گردید ریاست جلسه

عمومی مزبور را معاون و سرپرست شورای عالی بعهده داشت و موضوع مطروحه در آن بررسی نهائی طرحی قانونی بود که در مورد آن از طرف یکی از بخشهای اداری شوری بررسی مقدماتی انجام و طرح اصلاح شده ای تهیه شده بود.

دفاع از این طرح را رئیس آن بخش امور اداری که طرح دولت در آن مورد نقد و بررسی اصلاح قرار گرفته بود بعهده داشت و به پرسشها و ایرادات حاضرین پاسخ می گفت و بر اساس نظراتی که ابراز و از طرف اکثریت پذیرفته می شد اصلاحاتی در طرح صورت می گرفت.

پس از استماع توضیحات موافق و مخالف و خاتمه رسیدگی نسبت بمجموع طرح از طرف رئیس جلسه اعلام اخذ رای نهائی شد و کلیه حاضرین که منحصر از مستشاران بودند با قیام و قعود نظر نهائی خود را درباره آن ابراز داشتند و طرح با اکثریت بتصویب رسید نکته جالب آنکه بر حسب توضیح دبیر کل شوری که حضور وی در جلسه عمومی مزبور بمنظور ثبت و اعلام نتیجه بررسی و اظهار نظر شوری ضرور بود در جریان طرح مزبور با وجود علاقه شدید دولت بتسریع در بررسی آن مراعات همه اصول بعمل آمده و درباره آن از طرف همه سازمانهایی که باید در امثال مورد نظر دهند بررسی و اظهار نظر شده بود.